

פרשת השבוע על פי אור החיים הקדוש

לע"נ הורי ר' אליהו בן בת שבע ז"ל

פרשת חקת

16. 10. 1916. 10. 1916. 10. 1916. 10. 1916. 10. 1916.

לאה אירן בת טאוס ז"ל

3/ [ואומר לך בדמיון חיי ואומר לך בדמיון חיי] (ויחזקאל טו ו) דם פסח ודם מילה. הובי על דין בן נכר שאמרו ז"ל (שם טו ו) בפסוק משכו וקחו לכם וגוי' (שמות יב כא) משכו יידיכם מעבורה זרה, שכזה יצאו מכלל בן נכר:

ועל דין ג' שהוא הטומאה לא מצינו שהקפיד ה', והגם שמצינו (פסחים ט. ב) שהפסח בא בטומאה כנטמא ציבור, עם כל זה היה ה' יכול לצוות קודם שיהיה מטומאת מת ולעשות משה אפר פרה, ואין מעצור לה' לעשות רצונו יתברך, והגם שיש לומר בזה דחיות, אף על פי כן לפי מה שכתבנו יש טעם נכון לשבת, כי ישראל לא היו טמאי מת, הגם שנגעו והאחילו על המת, כי עדיין לא קבלו התורה, וזו כהם אז דין גר שנתגייר כיום י"ד ששוחטין עליו ואין חוששין לטומאה שנטמא קודם שנתגייר:

20/ ובדרך רמז ירצה באומרו "חקת התורה", שאם יקיימו מצוה זו, וגם החתה חוקה בלא טעם, מעלה עליהם הכתוב כאלו קיימו התורה אשר צוה ה' לאמנו, כי קיום המצוה בלא טעם יגיד הצדקה האמתה והסכמת הנפש לקיים כל מצות הבורא, וזה לך האות, ואולי כי לטעם זה רצה ה' שתתמסר להם המצוה בדרך חקה:

2. 10. 1916. 10. 1916. 10. 1916. 10. 1916.

6/ הנה כל העשרה דרכים אינם מוציאים אותנו ידי חובת האמה, וצא ולמד מה שטען רמב"ן על שלשה מהם ודחאם, ומה שטען רבי אברהם אבן עזרא על שלשה אחרים ודחאם:

5/ ותרתי לי מנוחה בדברי הראשונים ז"ל, ואמצא כמדדש (ילק"ש רמז חסדר) וז"ל יען לא האמנתם בי ארבע חטאות כתובים כאן, לא האמנתם, לא קדשתם, מעלתם, מרייתם, לא האמנתם שלא אמרתי לכם להכות והכיתם, לא קדשתם (להביא) [לעיני כל ישראל להוציא להם] מים מכל סלע שרוצים, מעלתם שאמרתם המן הסלע הזה, מרייתם שאמרתם לכם וזכרתם אל הסלע שנה עליו פרק אחז ועברתם על דברי, עד כאן לשונו:

ועל פי מדרש זה נעמוד על פירוש אמרי קדוש במאמר קח את המטה וזכרתם אל הסלע וגוי', והוצאת להם מים מן הסלע, ויש להעיר, א' למה יצו ה' לקחת המטה כיון שהוצאת המים הוא בדיבור לבד, ב' למה חזר לומר והוצאת להם מים אחר שאמר ונתן מימיו, ג' למה הוצרך לומר פעם ב' מן הסלע, ולא הספיק בזכרונה בסמוך:

9/ תדבק בהם הטומאה שבמת ולא תחפז להפריד, אם לא בכח גדול אשר חקק ה' במצוה האמורה בענין של פרה אדומה, וכמותם, גם כן תתרכה הטומאה כאומרם ז"ל (ב"מ ק"ד): בפסוק אדם כי ימות וגוי' (להלן פסוק יד) ישראל מטמאים באהל ואין אומות העולם מטמאין באהל:

וכבר המשלתי במקום אחר ענין זה, לשני כלים שהיו אצל בעל הבית, אחת מלאה רבש, ואחת מלאה זבל, ופינה אותם והוציאם לחוץ מהחדר, אותה שהיתה מלאה רבש מתקבצים לה כל הזבובים והרמשים, ואותה שהיתה מלאה זבל הגם שיכנסו לה קצת מהרמשים לא יושה לשל

15/ רבש. כמו כן אדם מישראל שמת להיותו מלא קדושה המתוקה והעריבה, בצאת הנפש ונתרוקן הגוף יתקבצו הקליפות לאין קץ, שהם כוחות הטומאה, התאבים תמיד להדבק בקדושה ליהנות מהערכ, ולזה יטמא באהל, ואפילו אלף בתים מקורים, ואחת פתוחה לחברתה הטומאה תמלא כל החדר המקורה, מה שאין כן אשר לא מזרע ישראל להיותו מושלל מהקדושה אין כל כך התקבצות הטומאה אלא חלק הממית

25/ הנדבק בגוף, ואשר יסובב הכל היא התורה: וזוהי מצאתי נחת רוח למה כשצוה ה' פסח במצרים, הקפיד ה' על שני דברים, הא' דין ערל וצוה למול כאומרם ז"ל (שמו"ד י"ג) בפסוק ואעבור עליך וגוי' ב"מ, ב"ק י"ג.

5/ ז', רבינו חננאל והסכים אליו רמב"ן, שהקפדת ה' היתה על אשר אמר נוציא לכם מים, ולא אמר יוציא לכם, שמה טעו ישראל וחשבו כי הם בחכמתם עושים את המעשה, כי לא היה להם רמז כי ה' הוא העושה הנס, ולזה הקפיד ה' ואמר לא

האמנתם בי להקדישני וגוי': ח', ר"מ הכהן פירש שהקפדת ה' היתה על מאמר משה המן הסלע הזה וגוי', וכוונת משה היתה לצד יכולתו אם לא בכח הנאדר, ותשבו האנשים שלא יוכל ה' להוציא מים מן הסלע, וזו היא שגגת משה, והביא ראיה לפירושו ממה שאמר הכתוב (תהלים קו לג) כי המרו את רוחו ויבטא בשפתיו וגוי':

ט', הר"י אלבו בספר העיקרים ישב שהקפדת ה' היתה, על שלא נתעוררו משה ואהרן מעצמן להוציא להם מים, והיו מרעידים, שזה יורה מיעוט הכתחון וגוי':

י', בעל מעשה ה' שפירש כי היה ויכות בין משה ובין ישראל, שישאל היו רוצים להוציא להם מים ממקום אחר שחפרו אותו הם, ולא רצה משה לדבר לאותו סלע שחפרו הם, ונתכעס משה וזרק המטה בידו לא להכות אלא כנעם, ובדרך מקרה הכה המטה בסלע וכו', יעוין שם דבריו:

יט. ב. זאת חקת התורה. צריך לדעת למה כינה למצוה זו שם כללות התורה, שהיה לו לומר זאת חקה וגוי', או זאת חקת הטומאה, או חקת הטהרה, כדרך

5/ אומרם (שמות יב מג) זאת חקת הפסח. ואין לומר שנתכוון להצריך טהרת אפר פרה לעסוק בתורה, כי לא כן מצינו לרבותינו ז"ל שאמרו (ברכות כב.) שאדרבא אין דברי תורה מקבלין טומאה, ולכל סברות רבותינו

10/ ז"ל (שם) אפילו להמחמירים כבעלי קריין מטעם שצריך באימה וביראה וכו', מודים בטמאי מת שמותרים בעסק התורה: ויתבאר הענין על פי מה שאמרו בפרק בתרא דנזיר (סא) ופסקו רמב"ם

15/ בפרק א' מהלכות טומאת מת (ה"ג) שאין הכותי נעשה טמא מת, וז"ל שאם נגע כמת או נשאו או האהיל עליו היה הוא כמו שלא נגע, הא למה זה דומה לכהנה שנגעה וכו', עד כאן:

20/ והנה ההבדל שבו הורמו עם בני ישראל משאר הגוים הוא באמצעות קבלת התורה שזולת זה הנה כל הגוים בית ישראל. ומעתה טעמנו צוף דבש אמרי אל, כמה שאמר זאת חקת התורה, פירוש חקה

25/ זו של הטומאה ותנאי טהרתה תסובב מהתורה, כי על ידי שקבלו התורה, נעשו עם בני ישראל דבר שהרוחנים השפלים תאבים להדבק בהם, להיותם חטיבה של קדושה עליונה בחייהם גם במקומם. בחייהם, שבנוגע כמת, או יאהילו עליו וכדומה, עד כאן:

4/ ה. קח את המטה וגוי' ויקדש בס. פרשה זו רבו עליה כל מפרשי התורה, ותרתי בה לאור באור החיים, וקודם שנעמוד על פשטן של כתובים נקדים להבין מה היתה שגגתו של משה בענין זה, אשר היה סיבה לגזירתו, וראיתי שנאמרו עשרה דרכים בענין בדברי מפרשי התורה, והן הנה בקצרה:

א', רש"י ז"ל פירש ששגגת משה היתה כי ה' אמר אליהם דברו, והוא הכה: ב', רבי אברהם אבן עזרא פירש שהשגגה היתה שגרם שלא נתנה הסלע מימיה עד הכאה ב', כמה שאבד הכוונה בפעם א' לצד מריבת העדה:

ג', הביאו הנוכח, כי הקפדת ה' היתה על שהכה ב' פעמים, שאם היה מכה פעם אחת, לא היתה הקפדה, כי הדיבור לסלע היא ההכאה: ד', הביאו הנוכח, שהקפדת ה' היתה על שלא אמרו שירה על המים, כמו עלי באר: ה', הביאו הנוכח, שהקפדת ה' היתה על שאמר לבני אל חי המורים, ואין ראוי לאיש חסיד לתעב ולזלזל בכני אברהם יצחק ויעקב וגוי':

ו', הר"מ (בשמונה פרקים פרק ו) פירש כי הקפיד ה' עליו על אשר נתרנו על העדה, ומסיבה זו חשבו כי גם ה' כבעם עמהם, וצ"ל לא פן ה"ו:

הנה לפי המדרש נתגלה לנו כוונת הכתוב
למפרע על נכון, כי מה שאמר קח את
המטה, הוא להורמנותא דמלכא והוראת
היות בידו כח עליון, ולא להכאה, ולא חש
לטעות שהוא להכאה, ממה שאמר בפירוש
ודברתם, ומשה לא עשה כן והכה, והוא
חטא הראשון שאמר בעל המדרש. ומאמר
ודברתם אל הסלע, הוא שישנה עליו פרק
אחד, והוא לא עשה כן והוא חטא ה' י":
ומאמר והוצאת להם מים מן הסלע,
נתכוון במאמר זה לומר אפילו
מסלע אחר כשהם חפצים להוציא להם
ממנה הוציא להם מאיוז סלע שירצו, ולזה
גם כן הזכיר פעם ב' הסלע, ולא סמך
לזכרון הראשונה, כי לא זאת הוא מה
שהזכיר, והוא לא עשה כן:
והראיה ממה שאמר להם שמעו נא
המורים, זה יגיד שהיו מורים
איזה דבר, וממה שגמר אומר המן הסלע
וגר' יגיד כי היו מורים בסלע, לומר מסלע
זו, והוא אמר המן הסלע הזה וגר', פירוש
סלע זה אינו ראוי להוציא מים:

לזה אם נפרש קיחת המטה שהיא על
ההכאה, אין צורך לשנות פרק אחד
שזה הוא הערתו, ואם נפרש קחת המטה
אינה להכות נצטרך לפרש ודמם לשנות
עליו פרק אחד, ולזה דעת עליון כשאמר קח
את המטה, שהיתה כוונתו קיחת המטה, היתה
כוונתו במאמר ודברתם לשנות פרק אחד,
מה שאין כן משה שהבין קחת המטה
להכות, פירש ודברתם כפשוטו:

ועל כל פנים לא נעלמו מעיני משה שני
הדרכים במאמר ה' קח את המטה,
אבל פירוש ודברתם, שהוא לשנות עליו
פרק אחד אין זה פשטן של תמים, שלא
עלה על דעת משה פירוש זה, חן בדעתו
נביא ה' ואמר הנה לפני שני דרכים, ואם אני
עושה דיבור לבד ולא הכאה, אני חושש
שמה הפירוש האמיתי הוא להכות, ומה גם
שהוא יותר פשוט, ועוד שהוא דבר רחוק
שהדומם יתעורר כדיבור בן אדם, כמו
שכתבתי בסמוך, לזה אם אני מדבר בלא
הכאה שלא כדרך שאמר ה' אין הסלע נותן
מימיו, ויתחלל שם שמים חילול גדול לעיני
העדה אשר אני עושה הנס לעיניהם,
ואתחייב ראשי למלך, לזה יותר אבחר
להכות, ואטה לפירוש היותר צודק
במשמעות מאמר קח את המטה, ויקיים גם
כן מאמר והוצאת להם מים וכו' כמו
שפירשתי, ולא הכאה בלבד עשה אלא
בשיתוף הדיבור הכה, ואמר לסלע תן
מימך, וכזה אין מיחוש שלא תתן הסלע
מימיה ולא יתחלל שם שמים:

ובזה גילה סופו על תחילתו, כי לקיחת
המטה היא לעשות בה מעשה,
להוציא המים מן הסלע, והגם שעלה על
דעת משה פירוש שנתכין לו ה' כמו
שאמרנו, שבא לומר שיוציא מסלע אשר
יחפצו, הטה לפרש פירוש זה לצד שקדם לו
מאמר לקיחת המטה, לא נראה בעיניו
שתהיה לקיחה לבד מבלי עשות בה דבר:
והגם שאין הכרח זה הכרח, בסמוך אבאר
על נכון טעם הטייתו למה שעשה,
ומאמר ודברתם וגר', ופשט הענין הוא
מלבד מעשה המטה עוד כי צריך שידברו
לה בפירוש הוציא מימך, והוא מה שהבין
משה, ולא עלה על דעתו כי מאמר ודברתם
הוא שישנה עליו פרק אחד:
והמשכיל בעין השכל, יראה כי השתנות
משמעות מאמר ודברתם,
ישתנה כפי כוונת מאמר קח את המטה, כי
הדעת נותנת שאין הסלע בעלת ח', שתבין
דבור בני אדם כשדיבר אליה משה, אלא
באחד משני דרכים, או באמצעות הכאה
במטה אשר בו שם המפורש חקוק, יעורר
כח המחיה שבה, כמו שפירשתי במקום
אחר (ויקרא יח. ב) שאין לך בצמחים שאין לו
חלק חיוני כפי תכונתו, ואותו יצד בהכאת
מטה שבו חקוק שם עליון, כמו שכן הבין
משה, או על ידי שישנה עליו פרק אחד של
תורה, שהוא חיי עולם מפה קדוש יעורר כח
שכדומם ומזה יתעורר לתת מים:

ובזה גילה סופו על תחילתו, כי לקיחת
המטה היא לעשות בה מעשה,
להוציא המים מן הסלע, והגם שעלה על
דעת משה פירוש שנתכין לו ה' כמו
שאמרנו, שבא לומר שיוציא מסלע אשר
יחפצו, הטה לפרש פירוש זה לצד שקדם לו
מאמר לקיחת המטה, לא נראה בעיניו
שתהיה לקיחה לבד מבלי עשות בה דבר:
והגם שאין הכרח זה הכרח, בסמוך אבאר
על נכון טעם הטייתו למה שעשה,
ומאמר ודברתם וגר', ופשט הענין הוא
מלבד מעשה המטה עוד כי צריך שידברו
לה בפירוש הוציא מימך, והוא מה שהבין
משה, ולא עלה על דעתו כי מאמר ודברתם
הוא שישנה עליו פרק אחד:
והמשכיל בעין השכל, יראה כי השתנות
משמעות מאמר ודברתם,
ישתנה כפי כוונת מאמר קח את המטה, כי
הדעת נותנת שאין הסלע בעלת ח', שתבין
דבור בני אדם כשדיבר אליה משה, אלא
באחד משני דרכים, או באמצעות הכאה
במטה אשר בו שם המפורש חקוק, יעורר
כח המחיה שבה, כמו שפירשתי במקום
אחר (ויקרא יח. ב) שאין לך בצמחים שאין לו
חלק חיוני כפי תכונתו, ואותו יצד בהכאת
מטה שבו חקוק שם עליון, כמו שכן הבין
משה, או על ידי שישנה עליו פרק אחד של
תורה, שהוא חיי עולם מפה קדוש יעורר כח
שכדומם ומזה יתעורר לתת מים:

נמצאו ביד משה שתי שגגות אחרים, א'
שה' אמר הוציא להם מסלע
שיחפצו, והוא לא עשה כן, ב' שעשה להם
החלט האפשריות באומרו המן הסלע וגר',
והם ה' חטאות שמנה בעל המדרש שני
ושלישי, וחל עלינו חובת גבוא, לתת טעם
לאיש האלהים, על ארבעת השגגות אשר
אינו ראוי לאחת מהן:
ונראה כי משה עמד על מאמר ה'
בחכמה, ולצד עוצם יראתו בה'
שגג, וזה יצא ראשונה, מה שאמר לו ה' קח
את המטה, הבין בו ב' דרכים, א' להכאה
וא' להורמנא ולכח [עליון] בידו,
שבאמצעות המטה שבו חקוק שם
המפורש יעשה פלא, והאמת שיותר צודק
פשטן של דברים על להכות בו, כי לטעם
הב' הוא צד רחוק קצת, והגם שמצינו
שאמר לו ה' (שמות ד יז) ואת המטה הזה
תקח בידך אשר וגר', שם היה עושה פעולות
במטה:
וזכרון ההכאה בא במאמר ה' בסמוך
והוצאת להם מים מן הסלע, שלא
היה צריך לומר אחר שאמר ודברתם וגר'
ונתן מימיו וכמו שדייקנו למעלה, והבין
משה כי כוונת ה' היא, לומר לו שלא דיבור
לבד יספיק, אלא כח המעשה שיעשה, שבו
יוציא מים:

ובזה מצאנו טעם לכל שגגותיו של משה,
טעם שהכה חש למה שנשמע
מדברי ה' שצריך הכאה, ואם כן בלא הכאה
לא יתן מימיו ומתחלל שם שמים, ומה שלא
שנה פרק אחד אין זה פשט ודברתם, ומשה
לא הבין כן, כיון שהבין שהמטה הוא
להכות וכמו שכתבתי למעלה:

ואל ירע בעיניך לומר שמה לא הבין
אמיתות כוונת ה', כי אין הנביאות
באה להצדיק בעיון, ולזה תמצא שאמר
ז"ל (ירושלמי ברכות פ"א ה"ח) חכם עדיף
מנביא, ובמה שלפנינו לא נעלם מעיני משה
גם כן המשמעות שנתכוון אליו ה', אלא
שנפל לו ספק במשמעות אחד, ומשום
מיחוש כבודו יתברך הטה למה שעשה
כנזכר:

ואחר שמצאנו טעם למעשה נביא, אשא
עיני להבין מאמרו יתברך בהקפתו
במאמר יען לא האמתם כי להקדישני,
פירוש אתם עשיתם ההכרעה לצד חששא
שהסלע לא תתן מים אלא אם תהיה הסלע
הידוע, ודוקא על ידי הכאה, ולא הכרעתם
לצד קדושת שמי להקדישני בהוצאת מים
מסלע אשר יוצו הם, ובלא הכאה, שבזה
היה ה' מתקדש לעיניהם כשיראו שאפילו
הדומם כל שהוא מפליא לעשות כדיבור
לבד, ובהערה בשנות עליה פרק אחד, והיה
לכם לבטל המיחוש בעוצם האמונה
שהייתם צריכים לעשות:

ובזה גילה סופו על תחילתו, כי לקיחת
המטה היא לעשות בה מעשה,
להוציא המים מן הסלע, והגם שעלה על
דעת משה פירוש שנתכין לו ה' כמו
שאמרנו, שבא לומר שיוציא מסלע אשר
יחפצו, הטה לפרש פירוש זה לצד שקדם לו
מאמר לקיחת המטה, לא נראה בעיניו
שתהיה לקיחה לבד מבלי עשות בה דבר:
והגם שאין הכרח זה הכרח, בסמוך אבאר
על נכון טעם הטייתו למה שעשה,
ומאמר ודברתם וגר', ופשט הענין הוא
מלבד מעשה המטה עוד כי צריך שידברו
לה בפירוש הוציא מימך, והוא מה שהבין
משה, ולא עלה על דעתו כי מאמר ודברתם
הוא שישנה עליו פרק אחד:
והמשכיל בעין השכל, יראה כי השתנות
משמעות מאמר ודברתם,
ישתנה כפי כוונת מאמר קח את המטה, כי
הדעת נותנת שאין הסלע בעלת ח', שתבין
דבור בני אדם כשדיבר אליה משה, אלא
באחד משני דרכים, או באמצעות הכאה
במטה אשר בו שם המפורש חקוק, יעורר
כח המחיה שבה, כמו שפירשתי במקום
אחר (ויקרא יח. ב) שאין לך בצמחים שאין לו
חלק חיוני כפי תכונתו, ואותו יצד בהכאת
מטה שבו חקוק שם עליון, כמו שכן הבין
משה, או על ידי שישנה עליו פרק אחד של
תורה, שהוא חיי עולם מפה קדוש יעורר כח
שכדומם ומזה יתעורר לתת מים:

ובזה גילה סופו על תחילתו, כי לקיחת
המטה היא לעשות בה מעשה,
להוציא המים מן הסלע, והגם שעלה על
דעת משה פירוש שנתכין לו ה' כמו
שאמרנו, שבא לומר שיוציא מסלע אשר
יחפצו, הטה לפרש פירוש זה לצד שקדם לו
מאמר לקיחת המטה, לא נראה בעיניו
שתהיה לקיחה לבד מבלי עשות בה דבר:
והגם שאין הכרח זה הכרח, בסמוך אבאר
על נכון טעם הטייתו למה שעשה,
ומאמר ודברתם וגר', ופשט הענין הוא
מלבד מעשה המטה עוד כי צריך שידברו
לה בפירוש הוציא מימך, והוא מה שהבין
משה, ולא עלה על דעתו כי מאמר ודברתם
הוא שישנה עליו פרק אחד:
והמשכיל בעין השכל, יראה כי השתנות
משמעות מאמר ודברתם,
ישתנה כפי כוונת מאמר קח את המטה, כי
הדעת נותנת שאין הסלע בעלת ח', שתבין
דבור בני אדם כשדיבר אליה משה, אלא
באחד משני דרכים, או באמצעות הכאה
במטה אשר בו שם המפורש חקוק, יעורר
כח המחיה שבה, כמו שפירשתי במקום
אחר (ויקרא יח. ב) שאין לך בצמחים שאין לו
חלק חיוני כפי תכונתו, ואותו יצד בהכאת
מטה שבו חקוק שם עליון, כמו שכן הבין
משה, או על ידי שישנה עליו פרק אחד של
תורה, שהוא חיי עולם מפה קדוש יעורר כח
שכדומם ומזה יתעורר לתת מים:

ועומק הדברים הוא, שאם היו משה
ואהרן עושים קידוש ה' הגדול
באמצעות שהיתה העדה גם כן כולה
שלימה וצדיקים היו מחליטים אמונת ה'
בלבם שלימה, והיה נגרש מהם חלק הרע,
והיה כח בהם להעמיד אמונתם לדורי
דורות, ומעתה היו משה ואהרן נכנסים
לארץ, והיה משה בונה בית המקדש, ואין
חשש להשלכת חמתו על ישראל כשהיו
חוטאים כאמור בדבריהם (מדרש תהלים עט)
בפסוק מזמור לאסף וגר', וכחבנוהו
במקומות אחרים:
וכיון שבא תיקון הדבר על ידיהם ולא
עשאוהו, נחלט הדבר, ואמר ה' לכן,
פירוש בשביל זה, גם לשון שבועה, שלא
יביאו וגר', כי ראה ה' מה שעתידין לעשות
באחרית הימים בארץ ישראל, וכמו שאמר
להם משה עצמו ידעתי כי השחת תשחיתון
ולזה אם יכנס משה לארץ ויבנה בית
המקדש, יצטרך ה' להשליך עליהם חמתו
כשירשיעו ולא על בית המקדש ויכלו כל
ישראל חס ושלום, לזה אמר לכן לא תביאו
וגר':
ודקדק לומר את העם הזה, אמרו במדרש
(ילק"ש רמז חששו) הזה אינכם
מביאים, אבל אתם מכניסים את כל ישראל
לעתיד לבא, דכתיב (הושע ב יז) וענתה שמה
כימי נעוריה זה משה ואהרן, עד כאן,
ומתוכיות הדברים נשמע שאם היו מקדשים
שם שמים לעיניהם היה הודו ההוא כבוד
שבן דוד בא שיעביר ה' את רוח הטומאה,
ומלאה הארץ דעה את ה' (שערי יא ט):

ובזה גילה סופו על תחילתו, כי לקיחת
המטה היא לעשות בה מעשה,
להוציא המים מן הסלע, והגם שעלה על
דעת משה פירוש שנתכין לו ה' כמו
שאמרנו, שבא לומר שיוציא מסלע אשר
יחפצו, הטה לפרש פירוש זה לצד שקדם לו
מאמר לקיחת המטה, לא נראה בעיניו
שתהיה לקיחה לבד מבלי עשות בה דבר:
והגם שאין הכרח זה הכרח, בסמוך אבאר
על נכון טעם הטייתו למה שעשה,
ומאמר ודברתם וגר', ופשט הענין הוא
מלבד מעשה המטה עוד כי צריך שידברו
לה בפירוש הוציא מימך, והוא מה שהבין
משה, ולא עלה על דעתו כי מאמר ודברתם
הוא שישנה עליו פרק אחד:
והמשכיל בעין השכל, יראה כי השתנות
משמעות מאמר ודברתם,
ישתנה כפי כוונת מאמר קח את המטה, כי
הדעת נותנת שאין הסלע בעלת ח', שתבין
דבור בני אדם כשדיבר אליה משה, אלא
באחד משני דרכים, או באמצעות הכאה
במטה אשר בו שם המפורש חקוק, יעורר
כח המחיה שבה, כמו שפירשתי במקום
אחר (ויקרא יח. ב) שאין לך בצמחים שאין לו
חלק חיוני כפי תכונתו, ואותו יצד בהכאת
מטה שבו חקוק שם עליון, כמו שכן הבין
משה, או על ידי שישנה עליו פרק אחד של
תורה, שהוא חיי עולם מפה קדוש יעורר כח
שכדומם ומזה יתעורר לתת מים: